

Meaning of the Word 'น้ำ' (Nǎ) in Thai

Nemi Unakornsawad

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathum Thani Province, Thailand

E-mail: nemi@vru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1515-0343>

Received 28/06/2024

Revised 07/07/2024

Accepted 30/07/2024

Abstract

Background and Aims: Compared to other societies, water is the most obvious symbol in Thai society. Water is present in a wide range of artistic mediums, including painting, sculpture, architecture, dance, rituals, and even urban planning. The Thai people's way of life and means of subsistence are influenced by water. Because of this, the word "water" has acquired significance in Thai culture and language. Thus, The research article on the meaning of the Word 'น้ำ' in the Thai Language aims to study the characteristics of appearance and meaning of the word 'น้ำ' in the Thai language.

Methodology: The researcher collected and compiled data related to the theory and research on semantics, gathering information on the word "น้ำ" (water) from the National Thai Language Corpus, totaling 500 instances. Subsequently, the data was analyzed to explore the meaning of the word "น้ำ" by examining its co-occurrences with various types of words, analyzing users' mental representations of its form and characteristics, as well as the semantic extensions of the word "น้ำ". Finally, the research findings were summarized using a phenomenological analysis method.

Results: From the study, it is found that the extension of the meaning of the word 'water' as the base word in compounds can be achieved in 4 ways: 1) by extending with a noun, 2) by extending with a verb, 3) by extending with a compound word, and 4) by extending with an equative compound word. As for the extension of the meaning of 'water' functioning as a phrase, it uses the metaphorical extension. The metaphor 'water' signifies valuable property and wealth. The conceptual system of water is that water is a valuable asset."

Conclusion: The semantic extension of the word 'น้ำ' (water) occurs through four methods, with its metaphorical extensions employing the metaphorical method. The conceptual system of water is that it is a valuable asset.

Keywords: Water; Structure; Meaning; Metaphor; Word

ความหมายของคำว่า “น้ำ” ในภาษาไทย

เนมิ อุณากรสวัสดิ์

หน่วยสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมอื่นๆ น้ำถือเป็นสัญลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดในสังคมไทย เนื่องจากน้ำมีอยู่ในสื่อศิลปะหลายประเภท รวมถึงภาพวาด ประติมากรรม สถาปัตยกรรม การเดินรำ พิธีกรรม และแม้แต่การวางผังเมือง เห็นได้ชัดว่าวิถีชีวิตและปัจจัยยังชีพของคนไทยได้รับอิทธิพลจากน้ำ ด้วยเหตุนี้ คำว่า “น้ำ” จึงมีความสำคัญในวัฒนธรรมและภาษาไทย ดังนั้น บทความวิจัยเรื่องความหมายของคำว่า “น้ำ” ในภาษาไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการปรากฏและความหมายของคำว่า “น้ำ” ในภาษาไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย: ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทกวี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรณศาสตร์ปริชาน โดยเก็บและรวบรวมข้อมูลคำว่า “น้ำ” จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติจำนวน 500 คำ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “น้ำ” จากข้อมูลการปรากฏร่วมกับคำชนิดต่าง ๆ ของ “น้ำ” และวิเคราะห์ มโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อรูปร่าง และคุณสมบัติของคำว่า “น้ำ” และการขยายความหมายของคำว่า “น้ำ” จากนั้นสรุปผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย: จากการศึกษาพบว่า การขยายความหมายคำว่า “น้ำ” ในฐานะคำหลักของคำประสมสามารถทำได้ 4 วิธี ได้แก่ 1) ขยายด้วยคำนาม 2) ขยายด้วยคำกริยา 3) ขยายด้วยคำประสม และ 4) ขยายด้วยคำประสมแบบเท่าเทียม ส่วนการขยายความหมายของ “น้ำ” ที่ทำหน้าที่เป็นวลีสำเร็จรูปใช้กลวิธีอุปลักษณ์ อุปสรรคของ “น้ำ” คือ อุปสรรคน้ำคือของมีค่า และอุปสรรคน้ำคือทรัพย์สิน ระบบมโนทัศน์น้ำ คือ น้ำเป็นทรัพย์สินที่มีค่า

สรุปผล: การขยายความหมายคำว่า “น้ำ” มี 4 วิธี ส่วนการขยายความหมายของ “น้ำ” ใช้กลวิธีอุปลักษณ์ และระบบมโนทัศน์น้ำ คือ น้ำเป็นทรัพย์สินที่มีค่า

คำสำคัญ : น้ำ; โครงสร้าง; ความหมาย; อุปสรรค; คำ

บทนำ

น้ำมีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีสี กลิ่น รส มีประโยชน์มาก ทั้งในด้านการอุปโภคและบริโภค ใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะเหมือนน้ำหรือเป็นของเหลว และเป็นคำลักษณะนาม รวมถึงเป็นคำวิเศษณ์ซึ่งหมายถึงมีแสงแวววาว นับว่าน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญมาก (กิตติมา พุ่มซ้อน, 2554: 9)

“น้ำ” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ Muzika (2565) กล่าวถึงอารยธรรมดั้งเดิมของมนุษย์ สรุปได้ว่าชุมชนของมนุษย์มักอยู่บริเวณแหล่งน้ำ อาทิ อารยธรรมไทกริส-ยูเฟรติส อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไนล์ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ และอารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขง เป็นต้น แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับน้ำมาตั้งแต่อดีต

ในสังคมไทยน้ำเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏมากที่สุดกว่าสังคมอื่น เพราะน้ำนั้นอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น พิธีกรรม วรรณกรรม นาฏศิลป์ ศิลปะพื้นบ้าน จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หรือแม้กระทั่งการวาง

ผังเมือง (สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา, 2529 : 21) จะเห็นได้ว่าน้ำแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตและการดำรงชีวิตของคนไทยด้วยเหตุนี้จึงทำให้คำว่า “น้ำ” ได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมและภาษาไทย

มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับศึกษาความหมายของคำว่า “น้ำ” ในมุมมองที่ต่างกัน โดยกิตติมา พุ่มซ้อน (2554) ศึกษาเรื่องการศึกษาอุปลักษณ “น้ำ” ในสำนวนไทย ผลการศึกษาด้านความหมายของคำว่า “น้ำ” เมื่อใช้เป็น อุปลักษณ พบว่ามีการใช้อุปลักษณ 43 แบบ พบการใช้ อุปลักษณ “น้ำ” ที่ปรากฏในสำนวนสื่อความหมายแสดงคำพูดมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สภาพการณ์, ความรู้สึก บุคคล ฯลฯ ส่วนกัญจน์ปภัส สุวรรณวิหค (2558) ศึกษาเรื่อง “น้ำ” ในวรรณกรรมนิทานสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3) ผลการศึกษาด้านการใช้ความเปรียบและสัญลักษณ์เกี่ยวกับน้ำในวรรณกรรมนิทานของไทยพบว่า น้ำมีความสำคัญต่อการสร้างความเปรียบ ความเปรียบเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อสร้างจินตภาพทางประสาทสัมผัส ความเปรียบเกี่ยวกับอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ ความเปรียบเกี่ยวกับความยิ่งใหญ่ของกองทัพ และความเปรียบอื่น ๆ และยังพบว่าใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงให้เห็นพฤติกรรมทางเพศในบทอัศจรรย์อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การศึกษาคำว่า “น้ำ” ข้างต้นยังไม่ครอบคลุม มโนทัศน์ที่ทั้งหมดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อคำว่า “น้ำ”

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะการปรากฏและความหมายของคำว่า “น้ำ” ในภาษาไทยโดยใช้แนวคิด อรรถศาสตร์ปริชานในแง่ของความหมาย และการขยายความหมายของคำว่า “น้ำ” ในภาษาไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการปรากฏและความหมายของคำว่า “น้ำ” ในภาษาไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) เชื่อว่าความรู้ในภาษาไม่ได้แยกจากความคิด พฤติกรรมทางภาษาเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางปริชาน ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ การใช้เหตุผล (Saeed, 2009 : 355 อ้างถึงใน นันทนา วงษ์ไทย, 2562 : 1)

นันทนา วงษ์ไทย (2562) กล่าวถึง อุปลักษณในแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน สรุปได้ว่า อุปลักษณในแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน ไม่ได้เป็นเป็นเรื่องของภาษาเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องของความคิด ความเป็นเหตุเป็นผล และความเข้าใจ เป็นสิ่งสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา

อุปลักษณมโนทัศน์ประกอบไปด้วยมโนทัศน์สองวงมโนทัศน์ ได้แก่ วงมโนทัศน์เราต้องการทำความเข้าใจ และมโนทัศน์ที่นำมาใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ วงมโนทัศน์ที่เราต้องการใจเรียกว่า “วงมโนทัศน์ปลายทาง” (target domain) ส่วนวงมโนทัศน์ที่นำมาใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เรียกว่า “วงมโนทัศน์ต้นทาง” (source domain)

ดังนั้นเราจะเข้าใจมโนทัศน์ต่าง ๆ ได้จากอีกมโนทัศน์หนึ่ง และอุปลักษณมโนทัศน์ต่าง ๆ เหล่านี้มีพื้นฐาน มาจากประสบการณ์ที่เรารับรู้และสั่งสมมาและมาจากวัฒนธรรมของเรา ซึ่งอาจแตกต่างกับวัฒนธรรมอื่น จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่ามีการศึกษาที่เกี่ยวกับน้ำในหลายบริบท ดังนี้

กิตติมา พุ่มซ้อน (2554) ศึกษาเรื่อง การศึกษาอุปลักษณ “น้ำ” ในสำนวนไทย ผลการศึกษาพบว่าด้านที่มาและความหมายสำนวนไทยที่มีคำว่า “น้ำ” มีที่มาของสำนวน 11 แบบ โดยพบว่าเกิดจากธรรมชาติมากที่สุด ด้านความหมายพบว่า “น้ำ” มีการใช้อุปลักษณ 43 แบบ โดยพบการใช้ อุปลักษณ “น้ำ” ในสำนวนสื่อ

ความหมายแสดงคำพูดมากที่สุด ด้านการสร้างคำพบว่า “น้ำ” มีการใช้คำว่า “น้ำ” ที่เป็นคำมูลมากที่สุด และพบว่าตำแหน่งที่คำว่า “น้ำ” ปรากฏมากที่สุดคือตำแหน่งกลางสำนวน

สร้อยญา วรานฤชิต (2557) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ในการรายงานสดข่าวอุทกภัยทางโทรทัศน์ไทย ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการรายงานสดข่าวอุทกภัยทางโทรทัศน์ไทยเพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับน้ำท่วมมี 2 กลวิธี คือ กลวิธีการใช้คำศัพท์ และกลวิธีการเรียงเรียงความ ด้านอุปลักษณ์พบ 1 อุปลักษณ์ ได้แก่ น้ำท่วม คือ สงคราม ส่วนความความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับอุปลักษณ์เกี่ยวกับน้ำท่วมที่ปรากฏในการรายงานสดข่าวอุทกภัยทางโทรทัศน์ไทย พบอุดมการณ์ความกลัว และอุดมการณ์ทุนนิยม

กัญจน์ปภัสส์ สุวรรณวิหค (2558) ศึกษาเรื่อง “น้ำ” ในวรรณกรรมนิทานสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3) ผลการศึกษาพบว่าน้ำมีบทบาทต่อการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิทานของไทย ทั้งการเป็นฉากของเรื่อง การสร้างอารมณ์สะเทือนใจ การประกอบพิธีกรรม การแสดงทัศนคติของกวี การเสริมสร้างลักษณะของตัวละครเอก และการเชื่อมโยงเหตุการณ์ ด้านความเปรียบและสัญลักษณ์เกี่ยวกับน้ำพบว่าน้ำแทนความเปรียบเกี่ยวกับอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ ความยิ่งใหญ่ของกองทัพ และความเปรียบอื่น ๆ อีกทั้งยังใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงให้เห็นพฤติกรรมทางเพศในบทอาศรัยในวรรณกรรมนิทานของไทย

ภาณุวัฒน์ สกุลสืบ (2565) ศึกษาเรื่อง “น้ำ” ในระบอบประเพณีและพิธีกรรมของไทย ผลการศึกษาพบว่าน้ำมี 5 บทบาท ประกอบด้วย 1) น้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต 2) น้ำ เป็นที่มาของความอุดมสมบูรณ์ 3) น้ำ คือ เทพเจ้า 4) น้ำ คือ สื่อในการเชื่อมโยงไปสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ และ 5) น้ำ ให้ทั้งคุณและโทษ โดยบทบาทและความสำคัญของน้ำในระบอบประเพณีพิธีกรรมไทยมีความสอดคล้องกับบทบาทของน้ำที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพุทธศาสนาและคัมภีร์ของศาสนาฮินดูและบทบาทของน้ำที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์วรรณคดี และสารานุกรมวัฒนธรรมไทย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานของนันทนา วงษ์ไทย (2562) เพื่อศึกษาลักษณะ การปรากฏและความหมายของคำว่า “น้ำ” ในภาษาไทย โดยใช้งานวิจัยเกี่ยวกับน้ำที่กล่าวถึงไปข้างต้นประกอบการอภิปรายผลการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดไวยากรณ์ดั้งเดิมของกำชัย ทองหล่อ (2556) ในการวิเคราะห์ชนิดของคำ เพื่อจัดประเภทของคำ และวิเคราะห์โครงสร้างการปรากฏของคำว่า “น้ำ” และคำที่ปรากฏร่วมกัน จากนั้นใช้แนวคิด อุปลักษณ์ (metaphor) ตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างความหมายให้กับคำ หรือการสร้างมโนทัศน์ในระบบความคิดมนุษย์ของนันทนา วงษ์ไทย (2562) ในการวิเคราะห์ความหมายของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อรูปร่าง และคุณสมบัติของคำว่า “น้ำ” และการขยายความหมาย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือคำว่า “น้ำ” จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ชนิดของคำของกำชัย ทองหล่อ (2556) ในการจำแนกคำ หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “น้ำ” โดยใช้ใช้กรอบแนวคิดอุปลักษณ์ (metaphor) ตามแนวอรรถศาสตร์ ปริธาน (Cognitive Semantics) ของนันทนา วงษ์ไทย (2562)

3. วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาใช้วิเคราะห์คำว่า “น้ำ” ในภาษาไทยผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ จำนวน 500 คำ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นคัดเลือกเฉพาะคำว่า “น้ำ” ที่เป็นคำหลัก โดยไม่ศึกษาชื่อเฉพาะ ได้คำที่น่ามาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 463 คำ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ความหมายของคำว่า “น้ำ” โดยอาศัยข้อมูลการปรากฏร่วมกับคำชนิดต่าง ๆ ของ “น้ำ” ตามแนวไวยากรณ์ในหลักภาษาไทยของ กำชัย ทองหล่อ (2556)

4.2 วิเคราะห์ความหมายของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อรูปร่าง และคุณสมบัติของคำว่า “น้ำ” และการขยายความหมายโดยใช้แนวคิดอุปลักษณ์ตามแนวอรรถศาสตร์ปริธานของนันทนา วงษ์ไทย (2562)

4.3 สรุปผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การแบ่งชนิดของคำว่า “น้ำ” ตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิมของกำชัย ทองหล่อ

การแบ่งชนิดของคำว่า “น้ำ” พบว่าการปรากฏของคำว่าน้ำที่จัดอยู่ในหมวดคำมีทั้งสิ้น 463 ครั้ง ประกอบด้วยคำนามทั่วไป 459 ครั้ง และคำลักษณนาม 4 ครั้ง ดังนี้

1. คำนามทั่วไป

คำนามทั่วไปหรือسامานยนาม หมายถึง คำที่เป็นชื่อของคน สัตว์ สถานที่ สิ่งของ และกิริยาอาการทั่วไป (กำชัย ทองหล่อ, 2556: 197) จากการศึกษาการแบ่งชนิดของคำว่า “น้ำ” พบการใช้คำนามทั่วไป 459 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 1) กว่าจะปลดเปลื้องเสื้อผ้า แล้วประโลมกายใจด้วยน้ำอุ่นจากฝักบัว

(ตัวอย่างที่ 2) เจ้าอินททูลย์จึ่งบอกนางบุญปายให้หาน้ำมาล้างมือ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” เป็นคำนามทั่วไป กล่าวคือเป็นคำเรียกสิ่งทั่วไป ไม่ได้เฉพาะเจาะจง

2. คำลักษณนาม

คำลักษณนาม หมายถึง คำนามที่ทำหน้าที่ประกอบคำนามอื่น เพื่อแสดงรูปลักษณะ ขนาดหรือประมาณของนามนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (กำชัย ทองหล่อ, 2556: 197) จากการศึกษาการแบ่งชนิดของคำว่า “น้ำ” พบการใช้คำลักษณนาม 4 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 3) มาดูกันซิว่าถ้าวันนี้มันกลับมาเจอชีวิตอีกครั้งมันจะต้านทานเสน่ห์ของเขาไปได้สักกี่น้ำ

(ตัวอย่างที่ 4) คนอย่างนี้จะเจริญไปได้กี่น้ำ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” ให้ประกอบคำว่า “กี่” ใช้เพื่อบอกลักษณะของจำนวนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ลักษณะการปรากฏของคำว่า “น้ำ”

จากการศึกษาลักษณะการปรากฏของคำว่า “น้ำ” พบว่า “น้ำ” สามารถปรากฏในบริบท 4 บริบท คือ คำมูล คำประสม คำประสมแบบเท่าเทียม และวลีสำเร็จรูป ดังนี้

1. คำมูล

ชัยวัฒน์ สีแก้ว (2537: 11 อ้างถึงใน พิษญาณี เชิงศิริ ไชยยะ และคณะ, 2560) ได้กล่าวถึงความหมายของคำมูลไว้ว่า คำมูล หมายถึง คำดั้งเดิมในภาษา คำมูลอาจเป็นคำไทยแท้ หรือเป็นคำที่มาจากภาษาอื่น และอาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ เช่น ริง น้ำ นาฬิกา โดยคำมูลหลายพยางค์นั้น เมื่อแยกออกเป็นแต่ละพยางค์จะไม่มี ความหมาย

จากการศึกษาคำว่า “น้ำ” ที่ปรากฏเป็นคำมูล พบทั้งสิ้น 13 ครั้ง เป็นคำว่าน้ำ 12 ครั้ง และคำว่า น้ำลาย 1 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 5) เกษตรกรจะต้องเข้าใจธรรมชาติของพืชว่าต้องการน้ำในปริมาณ เท่าใดสำหรับพันธุ์พืชแตกต่างกันในแต่ละฤดูกาล

(ตัวอย่างที่ 6) แถมยังมีคำอธิบายชวนน้ำลายสอราวกับกำลังอ่านเมนู

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “น้ำ” เป็นคำมูล โดยส่วนใหญ่มีพยางค์เดียว จัดเป็นคำมูลพยางค์เดียว ส่วนคำว่าน้ำลาย เป็นคำมูลหลายพยางค์เนื่องจากเมื่อแยกพยางค์ออกเป็นแต่ละพยางค์แล้วไม่มี ความหมาย

2. คำประสม

คำประสมเกิดจากการสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาไทย โดยการนำคำนาม คำกริยา คำบุพบท หรือหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยขึ้นไปมาประสมกันและเกิดเป็นคำที่มีความหมายใหม่ 1 หน่วยความหมาย หรือเกิดสิ่งใหม่อีก 1 ชนิด โดยอาจมีเค้าความหมายเดิมอยู่มากหรือน้อยก็ได้ (สุนันท์ อัญชลินุกูล, 2546: 43-44)

จากการศึกษาคำว่า “น้ำ” ที่ปรากฏเป็นคำประสม พบทั้งสิ้น 6 ลักษณะ ดังนี้

1) คำนาม + คำนาม พบทั้งสิ้น 154 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 7) สองสาวกำลังเดินไปรินน้ำผลไม้สักแก้ว

(ตัวอย่างที่ 8) ของชาวฮินดูประกอบด้วย น้ำการบูรน้ำมันจันทน์ น้ำผึ้งป่าบริสุทธิ์ น้ำมะพร้าว น้ำนมวัวแต่งกลิ่นหอม น้ำมันเนย น้ำผงเจิมเหลือง น้ำผงเจิมแดง

2) คำนาม + กริยา พบทั้งสิ้น 50 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 9) ไร่ย่ำยไล กูซึ้งน้ำใจมึงเป็นครึ่งสองนับจากวันที่มึงช่วยชีวิตกู กูเคยลั่นวาจาว่า จะขอเป็นเพื่อนร่วมน้ำสาบานกับมึง นี่เหล้าอยู่ในจอกของเหลือดคน เทพท่านคงไม่ว่าอะไรมา เราจมากริตเลือดหลั่งลงประสมกับเหล้าใน

(ตัวอย่างที่ 10) หากน้ำขังมีความลึกมากน้อยกว่าที่ระบุข้างต้นให้คำนวณตามสัดส่วน

3) คำนาม + คำประสม พบทั้งสิ้น 19 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 11) และยังมีของหวานอีก เช่น น้ำว่านหางจระเข้ ข้าวต้มมัด แบบโฮมเมดแท้ๆ อีกด้วย

(ตัวอย่างที่ 12) และยังมีชื่อประเทศที่มีการรีไซเคิลน้ำได้มาก ที่สุดในโลกถึงร้อยละ 75 ของน้ำอุปโภคบริโภคทั้งหมด

4) คำกริยา + คำนาม พบทั้งสิ้น 14 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 13) ข้าพพุทธเจ้าขอบังคมทูลให้ทรงทราบใต้ฝ่าพระบาทว่า อันการกระทำถือน้ำแบบชาวพารายิตปฏิบัติสืบมา

(ตัวอย่างที่ 14) คนที่ดำน้ำอยู่ลึกกว่าใครเพื่อนพลิกตัวมองกลุ่มคนข้างบนแล้วชี้มือลงไป

5) คำนาม + คำกริยา + คำนาม พบทั้งสิ้น 14 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 15) ที่ผ่านมามี อีสุราเอลส่งเครื่องกรองน้ำและระบบกรองน้ำลิตรไปยังพม่า

(ตัวอย่างที่ 16) เธอมักจะเลือกแถวๆ หน้าร้านขายน้ำ

6) คำประสม + คำนาม พบทั้งสิ้น 11 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 17) นิยมใช้กินแก้มอาหารเผ็ด ลาบ ก้อย ยำ ขนมจีน เคยได้ยินบางคนเรียกผักชีน้ำ

(ตัวอย่างที่ 18) การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงระบบน้ำเสีย และการกำจัดขยะเพื่อรองรับชุมชนน้ำที่ก่อกำเนิดใหม่

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำคำนาม คำกริยา และคำประสม 2 หน่วยขึ้นไปมาประสมกัน และเกิดเป็นคำที่มีความหมายใหม่ 1 หน่วยความหมายจึงจัดได้ว่าเป็นคำประสม

3. คำประสมแบบเท่าเทียม

คำประสมแบบเท่าเทียม หมายถึง คำที่เกิดจากการรวมหน่วยคำอิสระจำนวน 2 หน่วยคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรืออยู่ในวงความหมายเดียวกัน มีประเภททางวากยสัมพันธ์ที่เป็นองค์ประกอบชนิดเดียวกัน คำที่ประกอบขึ้นมาที่มีความหมายคล้ายคลึงกับความหมายประจำของคำที่เป็นองค์ประกอบ โดยคำหนึ่งไม่ได้ทำหน้าที่ขยายอีกคำหนึ่งหรืออาจเกิดความหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบเลย (อลิษา อินจันทร์, 2557: 2)

จากการศึกษาคำว่า “น้ำ” ที่ปรากฏเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมพบทั้งสิ้น 4 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 19) ลูกสาวท่านแต่งงานกับพระน้ำพระยาที่บางกอกรู้ไหม

(ตัวอย่างที่ 20) หนูมีลิโอกับรุ่นพี่พากันระเบิดเสียงหัวเราะจนตัวงอน้ำหูน้ำตาเล็ด

(ตัวอย่างที่ 21) จนวันหนึ่งไปถึงตรงเกยชัยน้ำสบ น้ำยมกับน้ำน่านบรรจบไปสมทบน้ำปิงน้ำวัง

(ตัวอย่างที่ 22) พวกพืชสมุนไพรทั้งเจ็ด มีราก ต้น กิ่ง ก้าน ใบ ดอก และเมล็ด ผสมทำน้ำว่านน้ำยา

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำคำที่เกิดจากการรวมหน่วยคำอิสระจำนวน 2 หน่วยคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรืออยู่ในวงความหมายเดียวกัน มีประเภททางวากยสัมพันธ์ที่เป็นองค์ประกอบชนิดเดียวกันมาสร้างให้เกิดคำใหม่ จึงจัดได้ว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

4. วลีสำเร็จรูป

วลีสำเร็จรูป คือ วลีที่ประกอบรูปไว้สำเร็จแล้ว มีลักษณะคงรูปเปลี่ยนแปลงไม่ได้ มีความหมายตายตัว และลึกซึ้งกว้างไกลกว่าความหมายตรงตัว (สุริยา รัตนกุล, 2555: 164)

จากการศึกษาคำว่า “น้ำ” ที่ปรากฏเป็นวลีสำเร็จรูปพบทั้งสิ้น 26 ครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 23) อำนาจไม่เคยเป็นของจริง เมื่อน้ำลดตอกก็ผุด

(ตัวอย่างที่ 24) ขึ้นบ่มป่ามบุกเข้าไปก็เหมือนหนที่แล้ว มีหวังต้องคว้าน้ำเหลว

(ตัวอย่างที่ 25) ฝ่าไปตระเวนทำเรื่องอะไรร้อยเอ็ดเจ็ดยันน้ำ แม่เมียคงไม่สนอะไรทั้งนั้น

(ตัวอย่างที่ 26) พ่อเลี้ยงหนูมาด้วยความรัก ความทะนุถนอม และหนูก็เติบโตขึ้นเป็นเพชรน้ำเอกสนใจพอจริง ๆ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นวลีที่ประกอบรูปไว้สำเร็จแล้ว มีลักษณะคงรูปเปลี่ยนแปลงไม่ได้ และมีความหมายตายตัว และมีความหมายที่ต่างไปจากความหมายตรงตัว จึงจัดได้ว่าเป็นวลีสำเร็จรูป

รูปร่างและคุณสมบัติของ “น้ำ”

1. มีสถานะของเหลวและต้องการที่อยู่

จากการศึกษาพบว่า “น้ำ” มีสถานะเป็นของเหลว คือมีรูปร่างไม่คงที่ สามารถบรรจุในภาชนะใด ๆ ก็ได้ และเปลี่ยนรูปร่างได้ตามภาชนะบรรจุ จึงพบคำว่า “น้ำ” ปรากฏร่วมกับภาชนะบรรจุ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 33) นอกจากหาบไปจากคลองสายนี้หรือจากบ่อน้ำหลังวัด

(ตัวอย่างที่ 34) หล่อนฉวยโอกาสตอนที่บริกรถือภาตใส่แก้วน้ำเดินโฉบมาใกล้

(ตัวอย่างที่ 35) คำหอมบอกว่าวิมาลาออกมาหาที่ห้วยน้ำ

(ตัวอย่างที่ 36) เจ้าก้อนเนื้อนี้ไปเบียดท้อระบายน้ำที่ไปเลี้ยงสมอง ทำให้ถุงน้ำโป่งไปดันเส้นประสาท

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพบคำว่า “น้ำ” ร่วมกับภาชนะบรรจุ อาทิ บ่อ แก้ว ห้วย ถุง แสดงให้เห็นว่าน้ำมีสถานะเป็นของเหลว และสามารถเปลี่ยนรูปร่างไปตามภาชนะที่บรรจุได้

2. เคลื่อนที่ได้

จากการศึกษาพบว่า “น้ำ” ปรากฏร่วมกับคำแสดงการเคลื่อนที่ ทั้งเคลื่อนที่ด้วยตัวเอง และถูกทำให้เคลื่อนที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 37) นกกินปลาซุกรูทำรังอยู่ตามหน้าผาชั้นนับร้อยตรงที่น้ำไหลแรง

(ตัวอย่างที่ 38) โป๊ะตะปูตะปุ่นบ้าน และค่อย ๆ เทน้ำจากถัง

(ตัวอย่างที่ 39) คุ้งบ้านไหนอันตรายมีวังวน ผึ่งแคบ น้ำเชี่ยว

(ตัวอย่างที่ 40) มือกร้านเพราะต้องจับไม้ขนาดวิดน้ำรดปุ๋ย

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพบคำว่า “น้ำ” ร่วมกับคำแสดงการเคลื่อนที่ อาทิ ไหล เท เชี่ยว วิด แสดงให้เห็นว่าน้ำสามารถเคลื่อนที่ไปมาได้

3. มีปริมาตร

จากการศึกษาพบว่า “น้ำ” ปรากฏร่วมกับคำแสดงพื้นที่ ได้แก่ ลึก ตื้น กว้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 41) ดำอยู่ตรงแนวต่อระหว่างปะการังน้ำลึกกับน้ำตื้น

(ตัวอย่างที่ 42) อย่าเล่นกับผืนน้ำกว้างใหญ่เป็นอันขาด

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพบคำว่า “น้ำ” ร่วมกับคำแสดงพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าน้ำสามารถวัดปริมาตรได้

4. สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5

จากการศึกษาพบว่า “น้ำ” สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง เนื่องจากปรากฏร่วมกับคำแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 43) หน้าแล้งอย่างนี้ น้ำไม่เยอะเท่าหน้าฝน หากสายน้ำใสก็ยิ่งไหลเย็นอยู่ตลอดเวลา

(ตัวอย่างที่ 44) ชะงักนิ่งค้ำ เสียงน้ำครามโครมโถมข้ามลำต้นที่เริ่มเอียงซำๆ แล้วไม่นานก็ถอนยอดที่ขัด ผึ่งลอยออกไป

(ตัวอย่างที่ 45) กลิ่นน้ำและกลิ่นอาหารที่ลอยจากครัวของชาวบ้าน

(ตัวอย่างที่ 46) อมาเดโอมองตามร่างงดงามของหญิงสาวในชุดสีอ่อนหวานปนเคร่งขรึมไปไม่วางตาก่อนคว่ำแก้วที่เธอเพิ่งวางลง จิบน้ำรสหวานละมุนที่ขอบแก้ว

(ตัวอย่างที่ 47) น้ำเย็นผ่านเพื่อไม่ให้เส้นยึดติดกัน

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพบคำว่า “น้ำ” ร่วมกับคำแสดงการถูกสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 มิติ แสดงให้เห็นว่าน้ำสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5

5. “น้ำ” มีคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่าคำว่า “น้ำ” เป็นสิ่งที่มีคุณภาพ เนื่องจากปรากฏร่วมกับคำบอกคุณภาพ ได้แก่ ดี เสีย สะอาด สกปรก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 48) พลังจากน้ำทั้งน้ำดีและน้ำเสีย

(ตัวอย่างที่ 49) Wateraid ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อแจกจ่ายน้ำสะอาดสำหรับชุมชนที่ขาดแคลน

(ตัวอย่างที่ 50) ไขมันอาจจะตกลงไปทำให้น้ำในบ่อพอสกปรกได้ครับ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพบคำว่า “น้ำ” ร่วมกับคำบอกคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าน้ำเป็นสิ่งที่สามารถวัดคุณภาพได้

การขยายความหมายของ “น้ำ” ที่ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นของคำประสม

1. คำนาม – คำนาม

จากการศึกษาการขยายความหมายของคำว่า “น้ำ” ที่ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของคำประสมแบบคำนาม-คำนาม พบว่าหน่วยขยายขยายด้วยคำแสดงแหล่งที่มา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำ -> แหล่งที่มา

น้ำ เต้าหู้ เช่น ยัยฝนชอบทานน้ำเต้าหู้มาก

น้ำ ทะเล เช่น จนเวลาล่วงเลยใกล้พระอาทิตย์ตกเท่าไร ผืนเลนก็จะเต็มไปด้วยน้ำทะเลอีกครั้ง

น้ำ บาดาล เช่น การอนุญาตให้ชุดเจาะน้ำบาดาลตามใจชอบ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของ คำประสมที่มีคำแสดงแหล่งที่มาเป็นองค์ประกอบท้ายทำหน้าที่ขยายองค์ประกอบต้น ได้แก่ เต้าหู้ ทะเล และ บาดาล ทำให้มีความหมายว่า น้ำที่ทำจากเต้าหู้ น้ำที่มาจากทะเล และน้ำที่มาจากใต้ดิน ตามลำดับ

นอกจากจะขยายความหมายด้วยแหล่งที่มาโดยตรงแล้วยังสามารถขยายความหมายด้วยวิธีนามนัยได้อีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำ -> แหล่งที่มา

น้ำ หมึก เช่น เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปะในหนังสือ

การ์ตูนเก่าที่จะถูกรักษาไว้ไม่ให้ลางเลือนไปพร้อมน้ำหมึกและกาลเวลา

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของ คำประสมที่มีคำแสดงแหล่งที่มาเป็นองค์ประกอบท้ายทำหน้าที่ขยายองค์ประกอบต้น ได้แก่คำว่าหมึก ซึ่งคำว่าหมึกมีการเชื่อมโยงความหมายของน้ำที่ได้จากปลาหมึก ซึ่งมีลักษณะสีเหมือนกับหมึกปากกา และเชื่อมโยงกับตัวอักษรที่เขียนด้วยหมึกอีกด้วย

2. คำนาม – กริยา

จากการศึกษาการขยายความหมายของคำว่า “น้ำ” ที่ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของคำประสมแบบคำนาม-คำกริยา พบว่าหน่วยขยายขยายด้วยคำแสดงวัตถุประสงค์ และลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำ -> วัตถุประสงค์

น้ำ สาบาน เช่น ภูเคยลั่นวาจาว่า จะขอเป็นเพื่อนร่วมน้ำสาบานกับมิ่ง

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของ คำประสมที่แสดงวัตถุประสงค์สาบานเป็นองค์ประกอบท้ายทำหน้าที่ขยายองค์ประกอบต้น หมายถึงน้ำที่ใช้ในการทำการสาบาน

น้ำ -> ลักษณะ

น้ำ ร้อน เช่น ในบ้านที่ข้าพเจ้าพักมีน้ำร้อนเพียงสัปดาห์ละสองครั้ง
น้ำ ทิบ เช่น มองลึกหายลงไปจนถึงน้ำทิบข้างล่าง ปูบอกว่าตรงนี้แหละเป็นวงลึกที่ยังไม่มีใครเคยหยั่งถึง
จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของ คำ
ประสมที่แสดงลักษณะเป็นองค์ประกอบท้ายที่ทำหน้าที่ขยายองค์ประกอบต้น ได้แก่ ร้อน ทิบ ทำให้มี
ความหมายว่า น้ำที่มีลักษณะร้อน และน้ำที่มีลักษณะทิบแสง

3. คำนาม – คำประสม

จากการศึกษาการขยายความหมายของคำว่า “น้ำ” ที่ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็น หน่วย
หลักของคำประสมแบบคำนาม-คำประสม พบว่าหน่วยขยายขยายด้วยคำแสดงแหล่งที่มา และวัตถุประสงค์
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำ -> แหล่งที่มา

น้ำ สมุนไพร เช่น ข้าเจ้าหยิบบอกน้ำสมุนไพรติดมาด้วย

น้ำ พระเนตร เช่น พระนางสุริโยทัยทรงอดกลั้นไม่ให้น้ำพระเนตรไหลออกมา

น้ำ ว่านหางจระเข้ เช่น และยังมีของหวานอีก เช่น น้ำว่านหางจระเข้ ข้าวต้มมัด แบบโฮมเมดแท้ๆ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของ คำ
ประสมที่มีคำแสดงแหล่งที่มาเป็นองค์ประกอบท้ายทำหน้าที่ขยายองค์ประกอบต้น ได้แก่ สมุนไพร พระเนตร
และว่านหางจระเข้ ทำให้มีความหมายว่า น้ำที่ทำจากสมุนไพร น้ำที่มาจากตา และน้ำที่ทำจาก ว่านหางจระเข้
ตามลำดับ

น้ำ -> วัตถุประสงค์

น้ำ อุบโภาคบริโภคน้ำ เช่น ยัยฝนชอบทานน้ำเต้าหู้มาก

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “น้ำ” ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบต้นและเป็นหน่วยหลักของ คำ
ประสมที่มีคำแสดงวัตถุประสงค์เป็นองค์ประกอบท้ายทำหน้าที่ขยายองค์ประกอบต้น ได้แก่ อุบโภาคบริโภคน้ำ ทำ
ให้มีความหมายว่า น้ำที่ใช้ในการดื่มการใช้น้ำ

4. คำประสมแบบเท่าเทียม

จากการศึกษาการขยายความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมตามระดับความหมายเชิงประกอบ
พบว่าเป็นการขยายความหมายแบบคำนาม-คำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 51) ลูกสาวท่านแต่งงานกับพระน้ำพระยาที่บางกอกรู้ไหม

(ตัวอย่างที่ 52) หนุ่มลิโอกับรุ่นพี่พากันระเบิดเสียงหัวเราะจนดวงน้ำหูน้ำตาเล็ด

(ตัวอย่างที่ 53) จนวันหนึ่งไปถึงตรงเกยชัยน้ำสับ น้ำยมกับน้ำน่านบรรจบไปสมทบน้ำปิงน้ำวัง

(ตัวอย่างที่ 54) พวกพี่ชสมุนไพรทั้งเจ็ด มีราก ต้น กิ่ง ก้าน ใบ ดอก และเมล็ดผสมทำน้ำว่านน้ำยา

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำประสมเท่าเทียมในการขยายความหมาย โดยใช้ที่การรวมหน่วยคำอิสระจำนวน 2 หน่วยคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรืออยู่ในวงความหมายเดียวกัน มีประเภททางวากยสัมพันธ์ที่เป็นองค์ประกอบชนิดเดียวกัน

อุปลักษณะของคำว่า “น้ำ”

1. อุปลักษณะ “น้ำ” คือของมีค่า

จากการศึกษาคำว่า “น้ำ” พบว่าปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายแสดงควมมีคุณค่า และการดูแลรักษา เช่น อนุรักษ์ บำบัด รีไซเคิล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 55) ตั้งแต่เรื่องของการแสวงหาแหล่งน้ำ การบำบัดน้ำ เรื่อยไปจนถึง การควบคุมสภาวะแวดล้อม

(ตัวอย่างที่ 56) และยังถือเป็นประเทศที่มีการรีไซเคิลน้ำได้มาก ที่สุดในโลกถึงร้อยละ 75

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “น้ำ” ปรากฏร่วมกับคำที่แสดงควมมีคุณค่า และการดูแลรักษา นอกจากนี้ยังพบร่วมกับคำว่า ทรัพยากร ซึ่งมีความหมายว่าสิ่งทั้งปวงอันเป็นทรัพย์หรือมีค่าแสดงให้เห็นว่าน้ำเป็นสิ่งมีค่า จึงควรค่าแก่การดูแลรักษา จึงกล่าวได้ว่า “น้ำ” คือ ของมีค่า สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดความหมายได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[ของมีค่า]

การดูแลรักษา

ของมีค่า

วงความหมายปลายทาง

[น้ำ]

อนุรักษ์/บำบัด/รีไซเคิล

น้ำ

2. อุปลักษณะ “น้ำ” คือทรัพย์สิน

จากการศึกษาคำว่า “น้ำ” พบว่าปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายที่ใช้กับทรัพย์สิน เช่น ประหยัด ขาดขาดแคลน เหลือ ใช้ หา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ตัวอย่างที่ 57) วันนี้คุณซื้อสินค้าประหยัดน้ำหรือยัง

(ตัวอย่างที่ 58) ถือเป็นสถานการณ์ที่บังคับให้กรมชลประทานต้องบริหารจัดการน้ำที่เหลืออยู่ในได้นานที่สุด

(ตัวอย่างที่ 59) การใช้น้ำปริมาณมหาศาลไปกับการเพาะปลูก คัด พืชเสพติดคล้ายใบกระท่อมที่ชาวเยเมนใช้อย่างแพร่หลาย

(ตัวอย่างที่ 60) เจ้าอินทกาญจนก็บอกนางบุญปายให้หาน้ำมาล้างมือ

วงความหมายต้นทาง

[ทรัพย์สิน]

หามาได้

หมดไปได้

ใช้จ่ายได้

ทรัพย์สิน

วงความหมายปลายทาง

[น้ำ]

หา

ประหยัด/เหลือ/ขาด/ขาดแคลน

ใช้

น้ำ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า“น้ำ” ปรากฏร่วมกับคำที่ปกติใช้ร่วมกับทรัพย์สิน แสดงให้เห็นว่าน้ำเปรียบได้ตั้งทรัพย์สิน ที่สามารถหามาได้ หมดไปได้ และใช้จ่ายได้ จึงกล่าวได้ว่า น้ำ คือ ทรัพย์สิน สามารถแสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

การศึกษามโนทัศน์ “น้ำ” ในภาษาไทยพบว่าการขยายความหมายคำว่าน้ำในฐานะคำหลักของ คำประสมสามารถทำได้ 3 วิธี ได้แก่ 1) ขยายด้วยคำนาม ได้แก่ คำในกลุ่มความหมายแหล่งที่มา 2) ขยายด้วยคำกริยา ได้แก่ คำในกลุ่มความหมายวัตถุประสงค์ ลักษณะ 3) ขยายด้วยคำประสม ได้แก่ คำในกลุ่มความหมายแหล่งที่มา วัตถุประสงค์ 4) ขยายด้วยคำประสมแบบเท่าเทียม ด้านอุปลักษณะ “น้ำ” ได้แก่ อุปลักษณะน้ำคือ ของมีค่า และอุปลักษณะน้ำคือทรัพย์สิน สรุปได้ว่า ระบบมโนทัศน์น้ำ คือ น้ำเป็นทรัพย์สินที่มีค่า

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการศึกษาวិเคราะห์คำว่า “น้ำ” ในภาษาไทยที่พบว่าระบบมโนทัศน์น้ำ คือ น้ำเป็นทรัพย์สินที่มีค่า เนื่องจากน้ำมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน ดังที่ สุขเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา (2529 อ้างถึงใน กัญจน์ปภัสร์ สุวรรณวิหค, 2558: 12) กล่าวว่า น้ำเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากน้ำมีความสัมพันธ์กับมนุษย์จึงทำให้น้ำมีบทบาทต่อสังคมอย่างมากไม่ว่าจะเป็นทางสถาปัตยกรรมและบทบาทความเชื่อทางสังคมที่กำหนดพิธีกรรมทางสังคม สอดคล้องกับ กัญจน์ปภัสร์ สุวรรณวิหค (2558) ที่กล่าวว่าวิถีชีวิตของคนไทยนั้นผูกพันกับสายน้ำมาเป็นเวลานานจนกลายเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรม และความเชื่อของคนไทย นอกจากนี้น้ำยังแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิต หรือในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการเกษตรกรรม การอุปโภคบริโภค ฯลฯ และด้วยความผูกพันของคนไทยกับสายน้ำจึงทำให้เกิดพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับน้ำปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ขั้นสูงจนถึงระดับสามัญชน นอกจากนี้ความสำคัญของน้ำต่อสังคมไทยยังปรากฏในงานวิจัยของภาณุวัฒน์ สกุลสืบ (2565) ที่พบว่า น้ำ เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต เป็นที่มาของความอุดมสมบูรณ์ เปรียบได้ตั้งเทพเจ้า สามารถสื่อในการเชื่อมโยงไปสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ และสามารถให้ทั้งคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ ด้วยเหตุนี้คนไทยจึงมีมโนทัศน์ต่อ “น้ำ” ว่าเปรียบเหมือนทรัพย์สินที่มีค่า

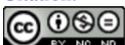
ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยพื้นฐาน (Basic research) ผลการศึกษาสามารถนำไปต่อยอดงานวิจัยด้านอุปลักษณะตามแนวบรรดาศาตร์ปริชานโดยใช้ตัวบทอื่นในการศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิเคราะห์คำว่า “น้ำ” ในตัวบทอื่น

2.2 ควรศึกษาวิเคราะห์คำว่า “ฝน” ในสำนวนไทย

เอกสารอ้างอิง

กัญจน์ปภัสส์ สุวรรณวิหค. (2558). “น้ำ” ในวรรณกรรมนิทานสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3).

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กำชัย ทองหล่อ. (2556). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 50. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.

กิตติมา พุ่มซ้อน. (2554). *การศึกษาอุปมาอุปไมย “น้ำ” ในสำนวนไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยวัฒน์ สีแก้ว (2537). *คำไทย 7 ชนิด ฉบับนักเรียน นักศึกษา*. กรุงเทพฯ : หอสมุดกลาง

นันทนา วงษ์ไทย. (2562). *อรรถศาสตร์ปริชานเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : เวิร์ค ออล พรินท์.

พิชญานี เชิงศิริ ไชยยะ และคณะ. (2560). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา การใช้ภาษาไทยอย่าง*

มีวิจารณญาณเพื่อการสื่อสาร. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ภาณุวัฒน์ สุกุลสืบ. (2565). “น้ำ” ในระบอบประเพณีและพิธีกรรมของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สร้อยญา วรานฤชิต. (2557). *การวิเคราะห์อุปมาอุปไมยเชิงวิพากษ์ในการรายงานสดข่าวอุทกภัยทางโทรทัศน์ไทย*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนันท์ อัญชลีบุญกุล. (2546). *ระบบคำภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. (2529). *น้ำบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุริยา รัตนกุล. (2555). *อรรถศาสตร์เบื้องต้น*. นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

อลิษา อินจันทร์. (2557). *คำประสมเท่าเทียมในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Muzika. (2565). *Including 10 important rivers, the beginnings of world civilization*. Retrieved on

7 July 2024 from: <https://travel.trueid.net/detail/nvZRP MalknXv>

Saeed, A. (2009). *Legal Protection Methods for E-commerce Transactions*. Beirut: AlHalabi

Legal Publications.